І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 216. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1966 No. 216. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 18 листопада 1966

В АМЕРИЦІ

ЕКОНОМІЧНІ ДОРАДНИКИ ПРЕЗИДЕНТА Джансона домагаються, щоб Президент вже в перших днях грудня цього року вирішив справу, чи буде збільшувати прибуткові податки, щоб поборювати інфляційний тиск на економіку. Президент показував журналістам окремий меморандум зараз після операції в шпиталі в Бетесді, підписаний секретарем скарбу Генрі Фавлером, директором бюджету Чарлзом Шульцем і головою Ради Економічних Дорадників Гарднером Еклі. Журналісти бачили те речення в цьому меморандумі, в якому мовиться, що справу податків треба вирішити до 10-го грудня.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ ВІЛЛАРД ВІРЦ задумує, щоб кожний американський юнак у 18-му році життя реєструвався до військової служби, до служби в громаді; до дальшої освіти або до праці. Юнаки голосилися б на службу або до праці на два роки. Щороку треба зорганізувати коло 750,000 нових варстатів праці, які були б фінансовані з різних засобів. Ті, що не зголосили б ся до військової служби у 18-му році життя, мусіли б її відбути пізніше. Вірц казав, що юнаки мали б витягати льоси, хто з них має йти до служби у збройних силах. Таку саму думку підніс вже секретр оборони Роберт МакНамара і Гералд Вул, — директор Департаменту людських ресурсів в Департаменті Оборони.

ФЕДЕРАЛЬНЕ БЮРО ПЕРЕПИСУ населення повідомляє, що воно надалі не буде в своїх квестіонарах ставити запити про релігію американців під час перепису, що відбудеться в 1970-му році. Директор цього Бюра А. Росс Еклер заявив, що є такі особи, які домагаються, щоб на запитниках були рубрики про релігію, але інші заявляють, що запити про релігію були б порушенням засади традиційного відділення релігії від держави, яке в цій країні є законом. Але Еклер не виключає того, що в новому переписі можуть бути і деякі запити про релігію.

ДЕПАРТАМЕНТ ТОРГІВЛІ СТВЕРДЖУЄ, що особисті прибутки американців в жовтні цього року збільшилися на 4.6 більйона дол. і становили 594 6 більйона дол. в річному відношенні. Річне відношення дістаємо таким способом, що прибутки з одного місяця множимо через 12. Федеральна Резервова Рада звітує, що промислова продукція в жовтні ц.р. збільшилася лише на 0.5 відсотка і становила 158,6 відсотка в порівнянні з пересічною продукцією з років 1957 - 1959. Це найменше збільшення продукції в порівнянні з іншими місяцями ц.р.

В МІСТІ ДАЛЛАСІ В ТЕКСАСІ, недалеко того місця, де вбито в 1963-му році 22-го листопада президента Джана Ф. Кеннеді, цього року кілька днів перед третіми роковинами цієї сумної події поставлено гранітовий стовп, на якому прибито металеву таблицю з відповідним написом. Цю пам'ятку виготовлено коштом 8,400 долярів. Згідно з бажаннями родини покійного, поставлення цієї пам'ятки відбулося без жадних церемоній. Але група громадян, яка задумала поставити цей стовп — самочинно хоче відзначити третю річницю вбивства президента Кеннеді — сумною церемонією.

У СВІТІ

КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ НЕ ЗАЙНЯВ ЩЕ НІЯКОГО СТАНОВИЩА до теперішньої дебати в Об'єднаних Націях над справою прийняття його до тієї установи. Рік тому його міністер закордонних справ Чен-ї заявив, що Комуністичний Китай вступить до ОН тільки під умовою, що ОН „визволяться з під контролі ЗДА" через „грунтовну реформу". Альбанія, Альжир, Куба, Камбоджа, кол. французьке Конго, Ґвінея, Малі, Румунія і Пакістан зголосили формальний внесок в ОН, щоб виключити з членства ОН Вільний Китай та прийняти на те місце Комуністичний Китай. ЗДА є проти цього.

„СУД НАД АМЕРИКОЮ" ЯК „ВОЄННИМ ЗЛОЧИНЦЕМ МАЄ ВІДБУТИСЯ в березні наступного року в Парижі — заявив ініціятор тієї жалюгідної комуністичної імпрези, 94-літній британський філософ-пацифіст Бертранд Рассел. 12-членний „трибунал" збирає матеріял для „акту обвинувачення", схопленого в 5-ох головних „злочинах", що їх ніби доконує Америка супроти В'єтнаму. Одним із членів „трибуналу" є американський мурин Стоклі Кармайкел, що пропаґує „чорну силу", як найкращий засіб для здобуття рівних прав муринів в ЗДА.

ПРЕМ'ЄР ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ НҐУЄН КАО КІ ПЕРЕВІВ ЗМІНИ у своєму уряді, прийнявши димісію, чи-пак сам виключивши трьох міністрів і прийнявши на їх місце інших, також „південних" автохтонів. Криза в уряді Као Кі настала внаслідку невдоволення групи міністрів, народжених у Південному В'єтнамі, які закидали, що Нгуєн Као Кі, втікач із Північного В'єтнаму, фаворизував „північних" земляків.

ДОНЬКА СОВЄТСЬКОГО „ПРЕЗИДЕНТА" МИКОЛИ ПІДГОРНОГО, 21-річна НАТАЛЯ, ЗДОБУЛА СОБІ симпатії віденців своєю появою, поведінкою і нахилами — стверджує віденська й вся західня преса. Віденський кореспондент „НИ Таймсу" пише про Наталю Підгорну, як про „статну дівчину з кирпатим носом, як її український батько". Наталя Підгорна є студенткою третього року медицини. Це її перша подорож за кордон, у товаристві Миколи Підгорного, Голови Верховного Совєта СССР, що офіційно відвідує Австрію.

ІНДІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ІНДІРА ҐАНДІ ЗВЕРНУЛАСЬ ІЗ ЗАКЛИКОМ до всіх політичних партій, щоб вони зробили „перемир'я" і спільно з урядом старалися перебороти загрозу голоду. Однак цей її заклик не відніс успіху, бо опозиційні партії використовують нову гостру харчову кризу в Індії для своєї кампанії проти уряду Індіри Ґанді.

АМБАСАДОР ЗДА У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ГЕНРІ КЕБОТ ЛАДЖ ЗАПЕРЕЧИВ, наче б він мав замір зректися свого становища. Він ствердив теж, що всупереч газетним вісткам — стан його здоров'я дуже добрий. Він хоче поїхати на Різдво до своєї рідні до Америки, але не є певний, чи йому дозволять на це його обов'язки у В'єтнамі.

У ФРАНЦІЇ ВІДБУДУТЬСЯ НОВІ ВИБОРИ до парляменту на весну наступного року. Вибиратимуть 485 послів, а ціла кампанія перед першими виборами триватиме тільки два тижні. Коли у перших виборах ніякий кандидат не дістане абсолютної більшости голосів — він стає до тісніших виборів. Уряд вирішив, що урядова партія де Ґолля і опозиція матимуть по рівному часі — 90 хвилин — для телевізійної пропаґанди: радіо-телевізія у Франції є державними підприємствами. Опозиція не вдоволена, бо звертає увагу, що в її складі є кілька партій, які не йдуть разом.

УСПІШНЕ ЗАВЕРШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КАМПАНІЇ БУЛО ГОЛОВНИМ ПРЕДМЕТОМ НАРАД ЕКЗЕКУТИВИ УНС

Схвалено також заклик до полагодження суперечностей в УККА

Джерзі Сіті. — Успішне завершення цьогорічної кампанії Українського Народного Союзу, що має за мету здобути в цьому році щонайменше 6.000 нових членів, була головним предметом чергових цілоденних нарад Головного Екзекутивного Комітету цієї ж великої нашої установи, що відбулися тут, у приміщеннях її Головної Канцелярії, впродовж четверга, 17-го листопада. Із запляннованих на цей рік 6.000 нових членів, досі здобуто 4.162, отже 1.838 треба здобути ще впродовж шести тижнів, які залишаються до кінця цього року. Останнє сильне пожвавлення організаційної праці по Відділах УНС та їх Окружних Комітетах дає поважну надію, що кампанію можна буде завершити успішно. Головне, щоб у ній взяли участь усі Відділи та їх урядовці і делеґати на недавню 26-ту конвенцію УНС, які перебрали моральне зобов'язання придбати для УНС бодай десять нових членів кожний. Багато з них уже вцілости або частинно виконали це своє зобов'язання, але є ще й такі, що його не виконали. Багато Відділів домагаються, щоб з кінцем року опублікувати знову повний список конвенційних делеґатів із поданням чи та наскілько кожний з них виконав це своє зобов'язання.

Під час нарад віддано окрему увагу також і тій ситуації, що заіснувала в нашій американсько-українській громаді після недавнього Де'ятого Конгресу Американських Українців, у результаті якого схвалено одно душно всі основні резолюції, але і частина наших установ і угрупувань відмовилася від участи в керівних органах Українського Конґресового Комітету. Екзекутивний Комітет УНС, розглянувши ситуацію, прийшов до висновку, що хоч Конґрес мав свої недотягнення і хоч суперечності думок можуть мати позитивний вплив на поліпшення праці та розвиток акцій УККА, то тим не менше ці суперечності не є такого порядку, що виключали б дальшу повну співпрацю всіх наших угрупувань в рямках УККА. В цій справі Екзекутивний Комітет УНС схвалив окрему резолюцію-заклик, що надрукована побіч.

Наради Головного Екзекутивного Комітету УНС відкрив о год. 10-ій перед полуднем і ними проводив головний предсідник Йосип Лисогір і в них, крім нього, взяли участь: заступник гол. предсідника інж. Степан Куропась, заступниця гол. предсідника Марія Душник, заступник гол. предсідника і керівник рекордового відділу Володимир Сохан, гол. секретар д-р Ярослав Падох і головний касир Іван Кокольський, як також ред. А. Драган. Третій заступник гол. предсідника і директор Канадійської Канцелярії УНС Богдан Зорич не міг взяти участи в цих нарадах, бо ще відбуває організаційну поїздку по Західній Канаді.

Звіт І. Кокольського

Гол. касир Іван Кокольський започаткував звітування, ствердивши на початку замітне поліпшення в реченцевому пересиланні до Головної Канцелярії місячних вкладок Відділами УНС, хоча все ще трапляються деякі спізнення. Він поінформував, що вже приготовляється нові форми місячних розрахунків для Відділів, що їх вживатиметься в наступному році та які повинні б поважно полегшити працю відділових секретарів. Розмети не міняються, будуть тільки упрощені рахунки. Щодо інвестицій за час від останніх нарад Екзекутиви в серпні ц. р., отже за приблизно чверть року, інвестовано $ 668.216 у вартісних паперах (бондах), наново інвестовано $ 473,384 із дозрілих бондів, та видано гіпотечних позичок (морґеджів) на суму $ 250.717, отже за цей час було нових інвестицій на загальну суму $ 1.392,318. Звітодавець підкреслив, що відчувається збільшувані потреби на гіпотечні інвестиції з уваги на брак грошей на банковому ринку.

Звіт д-ра Я. Падоха

Гол. секретар д-р Ярослав Падох, звітуючи за організаційний відділ ствердив, що впродовж цього року із визначеної мети 6.000 нових членів здобуто і перевірено 4.162 нових членів, отже залишається поважна кількість членів і потреба наполегливої організаційної праці для повного виконання організаційного пляну. Звітодавець подав багато статистичних даних про організаційну працю Відділів і Округ УНСоюзу, як і поодиноких організаторів. Коли мова про Відділи, то досі все ще є аж 134 такі Відділи, що в цьому році не збільшилися ані на одного члена. 223 Відділи здобули від 1 до 9 нових членів, а 131 Відділів здобули по 10 або більше нових членів. Д-р Падох окремо згадав про добрі організаційні успіхи в Канаді, де в цьому році здобуто разом 921 нових членів, при чому до вересня ц. р. УНСоюз в Канаді мав 383 члени чистого прибутку. В дальшому звітодавець звітував про пороблені вже або ще пляновані організаційні заходи.

Звіт Вол. Сохана

Заступник гол. предсідника Володимир Сохан звітував за керований ним рекордовий відділ, ствердивши на початку замітне поліпшення в пересилці до Головної Канцелярії членських подань та їх оформлюванні. За останні два місяці ситуація так поліпшилася, що тепер залишилося ще тільки 25 Відділів, які не додержуються точно визначених речинців. Із руху членства, крім організації нових членів, дуже відрадним явищем є в оцінці звітодавця факт постійного зменшування випадків суспенз (припинення в членстві), що від червня до жовтня ц. р. зменшилося на більше, ніж 50 відсотків, як зважити, що в червні таких втрат було аж 130, а в жовтні вже 63. П. Сохан звернув увагу на потребу нових допоміжних сил в канцелярії, яка дуже загострилася після смерти св. п. Теодора Литвинюка. Тимчасово його працю розділено між поодиноких інших урядовців, але додаткові сили необхідні. Велику потребу другої секретарської сили відчуває і в організаційному відділі гол. секретар д-р Падох. Вол. Сохан в дальшому з'ясував цілий ряд нових заходів і плянів для дальшого вдосконалення праці керованого ним рекордового відділу.

Звіт інж. Ст. Куропася

Заступник гол. предс. інж. Степан Куропась у своєму звіті заторкнув цілий ряд організаційних, фінансових та громадських справ УНСоюзу і здав кінцевий звіт з праці очолюваного ним Конвенційного Комітету в Шикаґо. Звітодавець зокрема говорив про гіпотечні позички для членів УНС, про потребу „малих „Союзівок" у більших скупченнях членства УНСоюзу, про охоплення організаційною та іншою активністю УНСоюзу жіноцтва і молоді і, вкінці, згадав, що УНСоюз повинен придбати „компютера", який на підставі фактичних даних калькулював би можливості і потреби дальшого розвитку.

Звіт М. Душник

Заступниця гол. предсідника Марія Душник інформувала Екзекутиву про заходи і старання активнішого включення в союзову активність жіноцтва та молоді. В цьому, на її думку, поважно допомогли б спеціяльні публікації. Заторкнула в своєму звіті стан і активність на Союзівці та ширше звітувала про свою індивідуальну участь у різних союзових чи зі Союзом зв'язаних акціях.

Звіт Гол. Предсідника

Гол. предсідник Йосип Лисогір у своєму звіті подав характеристику загального стану і розвитку та його тенденцій в поодиноких ділянках праці УНСоюзу.

Він ствердив, що тенденції розвитку УНСоюзу в господарській і організаційній праці від останніх нарад Екзекутиви в серпні ц.р. в основному залишаються такі самі. Дальший розвиток УНСоюзу залежить у першу чергу від того, чи і скільки він здобуватиме нових членів та на які суми забезпечення. Це є головна база й головна передумова дальшого розвитку Союзу. Коли мова про фінанси — замітно збільшилися прибутки від інвестицій, але й поважно збільшуються видатки. Головний Предсідник не бачить жадних поважніших причин чи потреб для змін у дотеперішній інвестиційній політиці УНСоюзу. Звітуючи про стан видавництва „Свобода" і оселю „Союзівка", п. Лисогір ствердив деякі збільшення в прибутках, але були збільшення і по боці видатків. Звітодавець вважає, що є вже тільки дві можливості для дальшого розвитку Союзівки — або збільшити кількість приміщень, що давало б під час сезону більше прибутків та задовольняло потреби більшої кількости членів УНСоюзу, або збільшити оплати за побут на Союзівці. Головний Уряд УНС на своїх найближчих річних нарадах в травні наступного року повинен вирішити цю справу. Окремо інформував п. Лисогір про заходи для придбання нового приміщення для Головної Канцелярії УНС. Конкретні заходи в цій справі вже пороблено і тепер уже кожного дня очікуться рішень міських властей.

Видавничі справи

Ред. А. Драган, звітуючи за культурно - видавничу активність УНСоюзу, коротко поінформував, що вже виконано рекомендації конвенції щодо публікації англомовного огляду дитячого журналу „Веселка", відновлено вже видання літературно - мистецького додатку до „Свободи", додасться до „Свободи" додаткові сторінки, щоб зменшити постійні залеглості в дописах з життя наших громад, закінчено вже підготову до друку великого збірника - альманаху УНСоюзу „Золоті Роковини" з нагоди 50-річчя Української Національної Революції та відновлення Української Державности, що припадає в 1967-му році. Цей збірник уже в наступному тижні починається друкувати на пресі і буде висланий всім передплатникам „Свободи" в першій половині грудня. Звітодавець окремо інформував Екзекутиву про стан підготовки до друку другого тому англомовної Енциклопедії Українознавства під головною редакцією проф. д-ра Володимира Кубійовича

Над усіми звітами відбулася дебата, в якій з черги заторкнено і вияснено багато справ. Пізно ввечорі гол. предсідник Й. Лисогір закрив наради, інформуючи, що кінцеворічні наради Головного Екзекутивного Комітету відбудуться в четвер, 29-го грудня ц. р.

РЕЗОЛЮЦІЯ-АПЕЛЬ ЕКЗЕКУТИВИ УНС У СПРАВІ УККА

Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу, обміркувавши на своїх нарадах 17-го листопада 1966-го року перебіг і вислід недавнього IX Конґресу Американських Українців та ситуацію після нього, стверджує:

Тому, що IX Конґрес Американських Українців своїм перебігом і вислідом довів до загострення різнобіжностей і суперечностей між поодинокими нашими угрупованнями і тим самим не виправдав тих надій і сподівань, що на нього покладали українці в Америці та в інших вільних країнах, і, цілком певно, в окупованій Україні, як і

Тому, що ці розбіжності і суперечності в жадному разі не є такого характеру що їх не можна б компромісово полагодити, як це недвозначно доказує факт, що всі основні резолюції IX Конґресу були схвалені одноголосно, як і

Тому, що таке компромісове полагодження тих суперечностей в найкращому інтересі не тільки нашої американсько-української громади, але й українців в інших вільних країнах їхнього поселення та цих країн і української визвольної справи, отже

Тому Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу, співосновника Українського Конґресового Комітету, якому лежить на серці добро цієї нашої репрезентативної установи і її праці та загальне добро нашої громади й українського народу, гаряче апелює як до тих, що беруть участь у керівних органах УКК, так і до тих, що від цієї участи відмовляються, щоб вони виявили досить взаємного розуміння і доброї волі до такого компромісового полагодження суперечнстей і не тільки привернули, але ще й затіснили свою співпрацю в УККомітеті.

УПРАВА СУЖА ВІДБУЛА НАРАДИ

Ню Йорк. — У четвер, 17 листопада ввечері, тут у приміщеннях Народного Дому відбулися наради Управи Спілки Українських Журналістів Америки, головним предметом яких була справа надзвичайних загальних зборів Спілки для ратифікації схваленої Другим З'їздом Українських Журналістів Америки і Канади Федерації Спілок наших журналістів у цих країнах. Обговорено також ряд інших справ, зокрема справу публікації схвалених З'їздом резолюцій, кодексу етики та становища до преси в УССР. У нарадах, якими проводив голова СУЖА ред. Іван Кедрин-Рудницький а секретарював д-р Роман Криштальський, взяли, крім них, участь: д-р Борис Ржепецький, д-р Роман Голіят, ред. Валентин Коваль, ред. Михайло Островерха, ред. Мстислав Дольницький і ред. А. Драган.

Патріярх Атенаґорас заповідає недалеке з'єднання Православної і Католицької Церков

Істанбул. — Царгородський патріярх Атенаґорас I заявив, що він переконаний, що з'єднання між Православною і Католицькою Церквами прийде „вневдовзі". „Може не в моєму віці — заявив Патріярх — бо я дуже старий, але напевне у вашому". Патріях Атенаґорас, який має 81 рік, заявив, що в наступному році він поїде до Риму з відвідинами до Папи Павла VI. Він ствердив, що коли прощались в 1964 році, наприкінці прощі Папи до Єрусалиму, вони сказали один одному „до побачення", а не „прощавайте". Атенагорас I висловився з найбільшим признанням про Папу Павла VI, сказавши, що він називає його Павлом II, „бо він є великим апостолом". Атенаґорас уважає, що зворотним пунктом в справі єдности Християнських Церков був Другий Ватиканський Собор, який „відкрив людей, не як числа, а як особи. Через відкриття людини ми відкрили світ". „Ми маємо те саме Євангелія, того самого Христа, ту саму Тайну Хрещення... Те що нас ділить — це інтерпретація доктрини. Залишаю цей рід поділу теологам. Нашим завданням є любов; вона не ділить, вона лікує рани". Патріях Атенаґорас заявив, що коли він буде в Римі, то відвідає катакомби і могили мучеників: „Ті мученики не ділилися на Схід і Захід. Кров, що її вони пролили, є спільною нашою спадщиною. Для мене — вони неначе кричать: ми з'єднані, — чому ви роз'єднані?!" Патріярх Атенаґорас перевів 18 років в Америці, від 1932 до 1949 і був тут натуралізованим американським громадянином. Свою заяву і завваги він склав в інтерв'ю з представником „Н. И Таймсу". Він висловлювався перед ним з великим сантиментом про Америку, зокрема про Ню Йорк і „свій парк", за який він уважає нюйорський Централ Парк, та висловив свою тугу, щоб ще побачити ті різні, знайомі йому, міста і місця в Америці.

Діфенбейкер і Стар виступили у парляменті Канади з інтерпеляцією в справі поневолених народів

Оттава. — Лідер канадійської парляментарної опозиції Джан Діфенбейкер виступив дня 3 листопада ц.р. — у зв'язку з виїздом міністра закордонних справ Канади Пола Мартина з відвідинами до СССР — з інтерпеляцією у парляменті в справі поневолених Москвою народів. Він поставив такий запит до уряду:

„Пане спікер, у той час, коли державного секретаря для закордонних справ, який вибирається у поїздку до СССР, будуть супроводити добрі побажання від нас усіх, я хотів би поставити йому запитання, чи в розмові з лідерами тієї країни він, від імені канадійського народу, доведе до їх відома, що СССР повинен виконати свої зобов'язання згідно з чартером Об'єднаних Націй і запевнити поневоленим країнам — Україні, балтійським державам і іншим — право на самовизначення? Ставлю це питання міністрові, репрезентуючи канадійський народ. Чи він зробить це?'

Коли міністер Мартін дав виминаючу відповідь, забрав слово лідер консервативно-проґресивної фракції у парляменті Михайло Стар. Він поставив таке запитання до міністра Мартіна:

„Пане спікер, я маю доповняюче питання до міністра закордонних справ. З уваги на те, що совєтські володарі не є читачами думок, чи міністер буде говорити те, що має на думці і звернеться до тих володарів з вимогою дати уярмленим народам за залізною занавісою право на самовизначення?"

Мартін таки не дав відповіді, яка робила б хоч натяк на те, що він у своїх розмовах з совєтськими лідерами заторкне проблему поневолених Москвою народів.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ВИСТАВКА ТВОРІВ І. ФРАНКА В ДІТРОЙТІ

Дітройт. — В рамцях відзначування ювілейних дат І. Франка Комітет громадських організацій м. Дітройту, крім концерту 11 грудня в авдиторії Форда, влаштовує ще в залі Українсько - американського осередку при вул. Карпентер виставку творів і матеріялів про життя і творчість Каменяра. Відкриття експозиції відбудеться 26 листопада о год. 3:00 по пол. і триватиме 2 дні: в суботу і неділю 26-27 листопада ц. р. від год. 3:00-5:00 по пол. Будуть виставлені прижиттєві видання, окремі річники Записок НТШ і Літературно-Наукового Вістника, в яких поміщував Франко свої статті, та інші рідкісні матеріяли.

КОНЦЕРТИ УКРАЇНСЬКОГО ХОРУ З НЮАРКУ

Нюарк. — Місцевий хор української католицької церкви св. Івана Хрестителя під керівництвом проф. М. Добоша виступить із концертами творів релігійної музики у Ню Йорку — в неділю 20-го листопада о год 6-ій веч. в залі української парафіяльної школи св. Юра при 6-ій вулиці, у Філядельфії — в суботу 26-го листопада о год. 8-ій веч. у Філядельфія Гай Скул фор ґирлс при Бровд та Олні ст. та в Нюарку — в неділю 11-го грудня о год. 6-ій веч. в Мт. Вернон Скул при Мт. Вернон Пл. у Нюарку. В усіх трьох концертах братимуть участь співачка - сопрано Шарльота Ордассі - Баранська та співак — бас-баритон Осип Стецура. В суботу 19-го листопада заходом Хору відбудеться в Українському Народному Домі при 140 Проспект Евню в Ірвінґтоні фортепіяновий реситаль Марти Цибик.

ДОПОВІДЬ ПРОФ. П. КОВАЛЕВА З ІСТОРІЇ ПРАВОПИСУ

Ню Йорк. — Управа Мовознавчої Комісії НТШ влаштовує Наукове Засідання, що відбудеться в суботу, 26 листопада цього року в годині 6-ій вечером, в залі НТШ, 3302 Вест 13 вулиця в Ню Йорку. В програмі наукового засідання проф. д-р П. Ковалів виголосить доповідь на тему: Думки Акад. С. Смаль-Стоцького в справі українського правопису".

ВИСТАВКА МАЛЯРСЬКИХ ПРАЦЬ МИСТЦЯ ТАРАСА ШУМИЛОВИЧА

Ню Йорк. — Від вівтірка 15 листопада ц. р. до 15 січня 1967 у Публічній Бібліотеці на Другій Евню під числом 135 у Ню Йорку відбувається самостійна виставка картин Тараса Шумиловича. Виставлені 45 картин займуть місце у горішній і долішній залях Бібліотеки, де їх можна буде оглядати під час урядових годин.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Ситі і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Вибори і В'єтнам

Нема найменшого сумніву, що між тими причинами, які уможливили Республіканській партії здобути у виборах 8 листопада ц. р. додаткових 47 конгресменів, 8 губернаторів і трьох сенаторів, на одному з перших місць була справа В'єтнаму. Відомо, що президента Джансона одні критикують за те, що занадто глибоко заанґажував Америку у війну в В'єтнамі і взагалі в південноазійських справах, інші — за те, що американська стратегія і тактика у В'єтнамі не добрі, коли й досі не здобуто перемоги над куди слабшим противником, аніж були Німеччина Гітлера й Японія. Неможливо визначити, котрий із моментів найбільше заважив на настроях виборців — особи кандидатів, дорожнеча, зріст злочинности, загроза інфляції чи своєрідна американська „традиція", згідно з якою після виборчої перемоги одної партії виграє друга партія неначе для балянсу в двопартійній державній системі. А втім, В'єтнамська війна надто близько, безпосередньо й посередньо, заторкнула мільйони виборців, щоб вони забули про неї, йдучи до виборчих домівок, байдуже, чи вони належали до одної чи другої категорії невдоволених.

Наперед передбачувано, що північнов'єтнамські і китайські комуністи глибоко розчаруються у своїх сподіваннях на те, що американський нарід засудить „правлячі імперіялістичні кола Вашингтону" за їх в'єтнамську політику. Вже в 89-му Конгресі „миролюбні голуби" становили незначну меншість, а в 90-му Конгресі буде їх ще менше. Правда, обрано багатьох таких республіканських конґресменів і сенаторів, які належать радше до ліберального, як консервативного, крила тієї партії. Але й колишній президент Д. Д. Айзенгавер, який ніколи не належав до „войовничих яструбів", недвозначно дораджував ужити „всіх засобів", щоб осягнути у В'єтнамі перемогу або „почесний мир".

Президент Джансон опинився в дуже важкій ситуації. Він не може ані сповільнити темпу воєнних операцій у В'єтнамі і дозволити комуністам на офензивні дії, які мали б негативний ефект для моралі американських та південнов'єтнамських військ, ані перекинути до Південного В'єтнаму поважне число додаткових військових контингентів. Військові фахівці й журналісти, які супроводили Джансона в його кількагодинній подорожі до Південного В'єтнаму, стверджують, що Президент був надзвичайно прикро вражений, коли наочно пересвідчився, що десятки американських транспортових кораблів стоять „закорковані" в нечисленних південнов'єтнамських портах, тижнями, а то й місяцями чекаючи, поки їх розвантажать. В цьому й криється таємниця, чому секретар оборони Роберт МекНамара заповів зменшення числа рекрутів у найближчих місяцях: спершу треба розбудувати й наладнати транспортово-постачальні можливості. А з миром у В'єтнамі справа, може, ще трудніша. Не тому, що комуністи його не хочуть. Колюмніст Джозеф Олсоп, який цими днями вернувся з В'єтнаму, запевняє, що внедовзі уряд Північного В'єтнаму погодиться на переговори за круглим столом. Але він перестерігає Президента, щоб не повторив помилки з довгими переговорами в Панмунджомі, що їх корейські комуністи використали для розбудови своїх збройних сил.

Другий видатний американський публіцист, Карл Рован, колишній амбасадор у Финляндії і кол. голова Інформаційної Служби, у статті „Вибори можуть загострити наше становище у В'єтнамі", звертаючи увагу на радикальніше обличчя новообраного Конґресу, стверджує: „Джансон мусить бути тепер ще обережнішим, щоб не укласти такого замирення з Ганоєм, що його можна було б інтерпретувати у 1968 році, як „рятування обличчя" із фактичним переданням В'єтнаму комуністам". Названий публіцист перестерігає, що Президент мусить дбати, щоб противники демократів не дістали в свої руки у президентських виборах 1968 року аргументів, що демократи „м'які супроти комунізму". Вислід з 8 листопада доказав, що американський нарід — протикомуністичний і, хоч війна у В'єтнамі не популярна, він не хоче, щоб комуністи так чи інакше ту війну виграли.

ЧИ ІСТОРІЯ МАЄ ПОВТОРИТИСЯ?

Мюнхен. — 20-го листопада в Баварії відбудуться вибори до крайового сойму. Подія місцевого характеру, однак до цих виборів пильно придивляються журналісти та політики Европи і всього цивілізованого світу.

Для такої уваги є серйозні причини. Це ж у Мюнхені, столиці Баварії, почав свою політичну кар'єру Гітлер в 1919 році. 9-го листопада 1923 року його партія, звана „націонал - соціялістичною", вчинила бунт проти Німецької Республіки, щоб захопити владу. Тоді допомагали йому такі націоналісти, як генерал Людендорф, що не міг переболіти програної війни, в котрій він грав першу ролю. В Баварії народились і виросли найближчі партійні товариші Гітлера: Ґерінґ і Гіммлер. Мавши перші успіхи й поразки в Мюнхені, Гітлер назвав його „містом руху".

В 1945 році прийшов кінець диктатурі нацистів. Міста Баварії лежали в руїнах. Багато тих, що сліпо йшли на поклик Гітлера у вогонь і воду, проклинали „фюрера" за безглузду політику, що привела до світової війни і руїни Німеччини.

Від того часу минуло більше як 20 років. Старші люди повимирали. Виросло нове покоління, що не знає і не пам'ятає горя, нужди, голодування й злиднів перших років по війні. Ці молоді люди не знають також, що добробут, яким може похвалитися Західня Німеччина, „не впав з неба": Маршаллів плян з Америки дав фінансову основу для відбудови народного господарства Німеччини, і зусилля мільйонів робітних рук відновили міста, збудували нові фабрики, оживили продукцію і торгівлю.

Однак, поряд з цими внутрішніми справами, в Німеччині є нерозв'язані проблеми міжнародні. З східніх областей Німеччини та з Чехо-Словаччини виселено коло 10 мільйонів людей. Середню частину Німеччини передано під комуністичну диктатуру. На східньонімецьких територіях замешкали поляки, виселені з українських та білоруських земель, що були під польською окупацією від 1919-го до 1939 року.

Вигнані зі своїх областей, німці, що живуть у Західній Німеччині, мріють про поворот в рідні країни. Це, звичайно, фантастична надія: вправді західні держави не визнали ще кордону Одри-Нісси, але вони напевне не погодяться на нове „переселення народів".

Уряд Західньої Німеччини в Бонні сподівався, що вдасться прилучити хоч Совєтську зону Німеччини, де панує комуністична диктатура,підтримувана 22-ма дивізіями російської армії. Однак, ніхто не має рецепти, як те об'єднання здійснити.

У цих обставинах в Західній Німеччині почала набирати впливу політична організація, що має назву Націонал - Демократична Партія Німеччини (НПН). Ця партія не мусить у своїй пропаґанді напружувати фантазію.Досить глянути в архів „націонал - соціялістичної партії" Гітлера, щоб бачити, відкіль і куди вітер віє. Добиваючись до влади, Гітлер обвинувачував демократичні партії в марнуванні народних грошей, у покорі супроти держав - переможців і — в „національній зраді", бо уряд Німецької Республіки в 1919 році підписав мировий договір у Версалі.

НПН у своїй пропаґанді та у виборчих зазивних листах іде слідами Гітлера. Вона звертається до всіх суспільних груп і кляс, висловлює свою солідарність з бажаннями й надіями незадоволених осіб і обіцяє поліпшення, аби тільки громадяни вибирали кандидатів НПН.

Переді мною „Заклик до соймових виборів" цієї партії. Тут НПН звертається до робітників і службовців, до купців і „членів середньої кляси", до селян - хліборобів, до вояків і особливо до німців, виселених із східніх областей. До почувань цієї групи звертається НПН і нападає на політику уряду Німеччини, на політичні партії і на церковні організації, які, мовляв, готові зректися земель, що до 1937 року належали до Німеччини.

Тон демагогії в стилі Гітлера звучить особливо в протестах НПН проти того, що уряд Німеччини подарував 10 мільйонів марок на Метрополітен оперу в Ню Йорку; проти згоди німецького уряду заплатити 3.6 більйона марок урядові Америки за постій американських дивізій у Німеччині; проти будування дорогого многоповерхового дому для німецького парляменту в Бонні; проти запляновано́ї подорожі німецького президента до Америки в 1967 році, що має коштувати 3 мільйони німецьких марок і т. д. Це все в дусі примітивної демагогії, що її практикував Гітлер проти „партійних бонзів" та „плютократії".

Дехто ставиться легковажно до зросту НПН, у якій командують колишні нерозкаяні нацисти. Таємницю розкрив цими днями голова крайової організації НПН, який вийшов із партії, заявивши, що не хоче працювати з людьми, котрі готові кинути Німеччину знов у безодню, як це зробив Гітлер.

НПН зібрала недавно на виборах до крайового сойму в Гессені 7,9% усіх голосів. Вона поглинула „партію вигнанців" і відбила певне число виборців від християнських демократів та вільних демократів. Голова міста Мюнхену Фогель, соціял-демократ, на виборчому зібранні 11 листопада казав до молодих людей,що пробували вигуками перешкодити його промові: „Закликаю вас порівняти, як ці люди (провідники НПН) колись говорили і як вони говорять нині. Не тільки особи зосталися ті самі, але й ідеї однакові".

Успіхи НПН - а можна сподіватися, що ця партія матиме прибуток голосів і в Баварії — викликають тривогу серед розважних людей у Німеччині. Адже держави совєтського бльоку вже 20 років ведуть пропаґанду проти„німецьких реваншистів". Націонал - демократична Партія Німеччини — НПН — своїми заявами, промовами своїх вождів і іменами провідників (це — „денацифіковані" нацисти) дає матеріял для комуністичної пропаґанди. Само собою, в країнах, що є з Німеччиною в Союзі, відродження гітлеризму в Німеччині ніхто собі не бажає.

П. А.

НАЙБАГАТША І НАЙБІДНІША

Припалі столітньою порохнею, обпалені на вітрах і сонці, мов оті сиві кобзарі, пам'ятки української давнини — мудрі оповідачі минулого застигли на правічних схилах Дніпра.

Україна, зокрема Київ, кількістю пам'яток історії культури — найбагатша в Европі. Лише одиниці з них дійшли до наших днів у більш - менш пристійному вигляді: Софіївський собор, Кирилівська церква, Троїцька надбрамна церква Печерського монастиря, Спаський собор у Берестові, Михайлівський собор у Видубечах, частково Золоті Ворота. Від більшости ж лишилися тільки основи та іноді мури, заховані в землі.

Василь Довженюк, який пише про це в „Літературній Україні", пробує вияснювати причини, що призвели до руйнування цих давніх пам'яток: татарська навала і запустіння після неї, руйнуючий вплив часу і зразу ж — остання світова війна з варварством гітлерівців.

Все це, звичайно, так. Але скільки українських пам'яток знищила Москва, загарбавши Україну. І то таких пам'яток, що їм пощастило пережити попередні лиха! Так, у 30-ті роки був знищений з наказу Москви славетній Михайлівський золотоверхий собор, оздоблений високомистецькою мозаїкою, фресками та барельєфами київських майстрів XI — початку XII століття.

Однак і ті незначні рештки, що залишилися, тепер в окупованій Україні кинуто напризволяще. Тим часом навіть основи храмів та палаців, що знаходяться там, де вони стояли, дозволяють відтворити іноді до найдрібніших подробиць увесь архітектурний вигляд будови, виявити характер її внутрішньої оздоби. Ці рештки є частинами мистецьких творів, що з них можна складати образ великої культури давньої України. Але кому це в думці?! Нерідко після розкриття залишків пам'яток їх знову засипають землею.

Не без гіркоти Василь Довженок пише: „Милуючись красвидами,ми часто не здогадуємося, що під нашими ногами в землі лежать історичні і культурні скарби".

Майже в усіх стародавніх містах світу просто неба стоять музеї пам'яток давньої історії і культури чи навіть руїни, належно законсервовані або відновлені у первісному вигляді. Немає лише того в окупованій Москвою Україні.

П. Панасенко

Леся Лисак

ПАРФУМИ

Вона якраз вернулася з міста. Була втомлена. Боліли ноги і боліли очі від напруги. Від самого ранку купувала речі на висилку в Україну.

Розпаковувала на столі й на стільцях все, що принесла — готову одежу, взуття, всякі дрібнички. Оглядала пильним, задуманим зором. І чомусь пригадалося, що коли вже виходила в крамниці, ледве несучи пакунки й пакуночки, зупинилася у відділі, де продають косметику. Можливо, що зупинив її запах добрих, дорогих парфмів, розпилених у повітрі для реклями. Парфуми їй не були потрібні: думала, що може купить сестрі якийсь крем для рук, але не мала вже при собі грошей — і що важніше — пригадала обмежену вагу посилок. І так усе те, чого накупила, важить, мабуть, більше, як дозволено вислати в одній посилці.

Хтось постукав у двері. Відчинила. Листоноша, всміхаючись, подав дерев'яне пуделечко, обмотане тонким дротиком. Не треба було навіть дивитись, від кого — зразу пізнала, що це звідтіля, від сестри.

Хитнула заперечливо головою: скільки то вже разів просила, щоб їй нічого не присилали! Переконувала й доказувала, що їй тут нічого непотрібно. Щоб забули про „передвоєнний звичай" реваншуватися за подарунки. Коли ж мають зайву копійку, то хай куплять собі те, що їм необхідне. Нічого не помагало; вже декілька разів присилали їй то різьблені касетки, то вишивані скатертини, то кераміку. І ось знову...

Відкрила пуделко. Поруч лежать: мішечок із сушеними грибами — так, немов побачила колись їхній ліс; другий — із сушеним липовим цвітом — пригадала, що раз в листі згадала, що тут важко його дістати; і ще третя річ — червоне, претенсійно-дешеве паперове опакування, на якому напис „общепонятною" мовою: „Красная Москва".

Зверху картка, вирвана, мабуть, із шкільного зошита, записана відомим бурячковим чорнилом: „Дорогій Сестриці в день її ім'янин". Далі кілька коротких речень про те, що „у нас все гаразд", і дописка: „Ти завжди любила парфуми. Оці, що посилаю — у нас найкращі".

Так, коли ще ходили із сестрою до гімназії, сестра завжди купувала їй на ім'янини пляшечку парфумів. За власні, заощаджені гроші. І це було дуже зворушливо. Пригадала осінь тисячу дев'ятсот трицять дев'ятого року, як прийшли визволяти їх „з панського ярма". Пригадала, як з приходом „визволителів" спорожніли крамниці і довгий час стояли порожніми, аж поки з „Радянського Союзу" не почали приходити нові товари. Ці товари легко можна було порахувати на пальцях: горілка - „водка" — і її скрізь було багато, далі, уже в меншій кількості — цукерки - „конфети" і — парфуми. Парфуми, здається, були двох родів — „Среди лип" і „Красная Москва"...

Чи тому, що і „конфети" і парфуми продавалися на тому самому прилавку, їй завжди здавалося, що вони й пахнуть однаковісінько. Пахнуть тим самим млосним, нудним, „казьонним" запахом... Не купувала ані одних, ані других. Але запах запам'ятала дуже виразно. І чомусь, коли інші жінки пахли цими парфумами — їй починала завжди боліти голова.

По стількох роках перед нею знову та сама „Красная Москва", з тим самим запахом, якого вона не зносить... Ні, ні, сестри не можна винуватити! Вона ж хотіла зробити приємну несподіванку. А як же ж так, дарувати тільки мішечок грибів та липового цвіту!

Ще раз поглянула на пуделко. Ціна десять рублів і скількись там копійок. „Як це страшенно дорого в порівнянні з їхніми заробітками"! — подумала. — Вчителька народної школи, здається, одержує не більше як сімдесять п'ять рублів на місяць — сказав хтось, хто недавно був в Україні.

Прийшло на гадку, що тут, в Америці, за десять доларів можна купити таких парфумів бодай п'ять пляшечок. Відкинула по хвилині це порівняння, бо тут навіть найдешевші парфуми пахнуть краще, як оці. Від них не болить голова... Прийшло інше порівняння: ця їхня „Красная Москва" така сама занудлива, як їхні пропаґандивні кличі: від них вільній людині важко дихати.

Другого дня взяла пляшечку з „Красною Москвою" до праці. Дала спробувати кільком співробітницям. Американки брали по декілька краплин, нюхали — і нічого не казали. По хвилині одна з них дискретно відчинила вікно і, винувато посміхаючись, пояснила: „Тут дуже душно".

— Ви хотіли сказати щось інше, але боялися мене вразити, — засміялась вона.

— Бачу по ваших обличчях, що ці парфуми вам теж не до вподоби.

В їхніх очах побачила, що справді так було. Тоді сказала:

— Я згідна з вами. Але люди, які там мусять жити, не мають вибору. Так само, як не можуть покищо вибрати волі. Але я вірю, що так, як ви ось тут відчинили вікно, щоб позбутися млосного запаху, — там теж колись люди повідчиняють усі вікна й двері, щоб зачерпнути на повні груди подув свободи.

Здається, пляшечка парфумів „Красная Москва" сказала за кілька хвилин більше, ніж можна сказати в годинній доповіді про те, як живеться під совєтською займанщиною.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРО ДЕБАТИ НА З'ЇЗДІ ЖУРНАЛІСТІВ

У „Свободі" з 11 ц. м. в дописі під заголовком „Другий З'їзд Українських Журналістів в Торонті" читаємо: „Одна дискутантка звернулась із закликом, щоб НТШ і УВАН затвердили короткий правописний проєкт, виготовлений Учительською Комісією в Торонті". В ім'я правди стверджую, що з таким закликом я не зверталася до НТШ і УВАН, але правдою є, що я інформувала З'їзд про існування при ОУПК Організаційної Комісії для впорядкування правописної практики і що ця комісія приготовила і давно переслала всі матеріяли, потрібні мовним секціям УВАН і НТШ, з проханням їх перестудіювати, винести спільне рішення і затвердити академічний правопис з 1929 р., разом з виробленими змінами та доповненнями, до загального вжитку.

К. Паліїв

Торонто

ПРО „СВОБОДУ"

Хочу сказати, що „Свобода", не зважаючи на всі позитиви і заходи самовдосконалення, має, на мою думку, такі недоліки:

— статті непропорційно великі до розміру газети;

— обмеженість тематики;

— лексичні помилки і варваризми, яких українець на Батьківщині не зрозуміє.

„Свобода" здобула позицію провідного часопису, але не здобула ще багатьох читачів...

Дайте їй належну увагу, притягніть кращі сили із наших працівників пера, зокрема з наддніпрянців, бо часопис все ще занадто „галицький".

Олександер Скоп

Ля Меса, Каліф.

Федеральний Суд не дозволяє, щоб Леґіслятура в Джорджії вибирала губернатора

Атланта, Джорджія. — Федеральний Суд вирішив, що Стейтова Леґіслятура не може вибирати губернатора зпоміж тих двох кандидатів, які не дістали більшости відданих голосів, хоч Стейтова Конституція дозволяє на це, бо це порушувало б рішення Найвищого Суду ЗДА про те, що всі голоси є рівні, і противилося б 14-ій Поправці до Федеральної Конституції. Згідно з Стейтовою Конституцією Леґіслятура могла б вибрати на губернатора того з двох кандидатів, який дістав менше голосів у загальних виборах, а це противилося б Конституції ЗДА. В загальних виборах 8-го листопада конґресмен Говард Г. Коллевей і демократичний кандидат Лестер Дж. Меддокс не дістали 50 відсотків відданих голосів, тому ні один із них не був вибраний на губернатора. Коли Леґіслятура не може вибирати губернатора з-поміж двох кандидатів, то теперішній губернатор мусітиме розписати нові загальні вибори, щоб виборці могли вибрати губернатора приписаною більшістю голосів. Але покищо стейтовий головний прокуратор Артур К. Болтон заявив, що він внесе апеляцію від рішення Окружного Федерального Суду до Найвищого Суду.

ЗАПАШНІ ВИРОБИ... НА ВИСТАВКУ

У Миколаєві на комбінаті „Червоні Вітрила" збільшили випуск запашних виробів — парфумів: „Росинка", „Посмішка" та крему „Бджілка" на бджолиному маточному молоці.

Ці парфуми будуть надіслані на світову виставку в Канаду, — каже кореспондень — всесоюзний день пра- (число з 28 жовтня).

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(119)

Поету (Франкові) необхідно було до кінця висловити свою скорботу, щоб очиститись від неї" (О. Білецький. Від давнини до сучасности, т. І. „Поезія Ів. Франка", ст. 458). Білецький гадає, що „Вертер" Ґете „не свідчить про занепад ґетевського духу. Навпаки, здібність втілити в художніх образах вертерівські настрої допомогла самому Ґете звільнитися від них" (ст. 457).

Так звільнився Франко від тягару нещасливого кохання, втіливши його в мистецькі поезії ліричної драми „Зів'яле листя". Ця „тема" виступає ще в інших Франкових творах, як ми вже про це згадували і як ще здагаємо на своєму місці. Кінчаємо оцінку „Зів'ялого листя" словами великого мистця слова — М. Коцюбинського, який сказав таку похвалу на адресу І. Франка:

„У Франка є прекрасна річ — „Зів'яле листя". Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою чувства і розуміння душі людської, що, читаючи їх, не знаєш, кому оддати перевагу — чи поетові борцеві, чи поетові ліриковi, співцеві кохання і настроїв".

„Недавні арештанти восени 1890 р. заснували Радикальну партію"

Так писав І. Франко про заснування першої політичної партії в Галичині. 1889 р., як ми вже писали, Франко й численні інші українці, галицькі та з-під російської займанщини, були арештовані і без вини просиділи по кілька тижнів у тюрмі. Франко і його однодумці бачили, що треба мати опору в народі, щоб могти вести організовану працю серед широких селянських мас. Франко писав про це так у статті „Молода Україна", надрукованій у 1901-ім році:

„Недавні арештанти в порозумінні зі значнішим кружком молодих галичан заснували політично-літературний часопис „Народ", а восени 1890 р. заснували Радикальну партію з метою: нести в народні маси свідомість його економічних, політичних і національних інтересів, і публіцистично прояснювати ті інтереси та боронити їх" (І. Франко. Вибір творів, Ню Йорк - Париж, 1956, ст. 368). Нова партія називалася „Русько-українська радикальна партія". Вона видавала, крім „Народу", ще й популярного „Хлібороба", а пізніше „Громадський Голос".

Програму Радикальної партії підписали: С. Данилови, Є. Левицький, М. Павлик, І. Франко, Р. Яросевич. Ми її назвали „першою" партією, бо давніші партії, які існували в Галичині, в дійсності не були повновартісними організаціями. Франко в 1886 р. знаходив між українцями на західніх землях три партії: клерикальну партію, партію народовців і партію т. зв. „твердих"-москвофілів.

Про першу з них Франко писав, що вона „має вигляд голованя, створіння, складеного з великої голови й малого хвоста без ніяких інших органічних частин. Ця партія існує, властиво, через свою репрезентацію" („Українські партії в Галичині" в книзі М. Возняк: З життя і творчости І. Франка, ст. 137).

Другу партію — народовців характеризував Ів. Франко, як якогось „поліпа із великим, хоч не твердим тілом, із численними руками, але без голови. А втім, ця партія має аж дві голови — посла Романчука й голову „Народної Ради" д-ра Олександра Огоновського, одначе саме діяльність одного й другого — свідчать про те, що ця партія не має ані цілісної репрезентації, ані цілісної провідної думки. Отже не диво, що поряд цих двох голів є і серед партії ще декілька голів, майже зовсім рівнорядних із цими двома, як ось голова Товариства „Просвіта" д-р Омелян Огоновський, професор української гімназії Вахнянин, — один із найздібніших і найвизначніших членів партії, нарешті сільський парох із Шелпак коло Тернополя, отець Качала, людина надзвичайних здібностей і великої правоти характеру, донедавна признаний за керівника й головного представника партії" (там же, ст. 142).

Треба згадати, що Франко в цій характеристиці партійного організованого життя розрізняв між „партією" і „сектою". Він гадав, що коли якесь з'єднання має на меті в першу чергу пропаганду деяких принципів, а не змагання за їхнє здійснення, — то це секта, а не партія. Коли якась організація починає боротьбу в ім'я якихось інтересів з сферами інших інтересів — тоді вона стає партією.

З цього становища Франко навіть народовців уважав в 1886 р. за секту, а не партію, хоч серед народовців були проби зорганізувати таки дійсну політичну партію.

Москвофілів уважав Франко за секту, яка не мала жадної програми діяльности, тільки визнавала раз назавжди прийняті догми, і це догми негативного характеру й у значній частині овіяні месіянізмом свого роду: що є лише одна Русь, що, отже, нема й не може бути якоїсь окремої української нації, якоїсь самостійної мови.

В. Качмар

ДЛЯ ЦЕРКВИ І НАРОДУ!

(До 50-річчя хору в Нюарку, Н. Дж.)

Українська громада в Нюарку відзначає цього року рідкісний ювілей, бо золотий, а це праці хору при церкві св. Івана Хрестителя. П'ятдесять років безупинної та наполегливої праці десятків учасників хору, які вже відійшли у вічність. а й сучасників — теперішніх учасників. цієї мистецько-співочої організації та її диригентів, — це подія гідна відзначення. Хор при церкві св. Івана Христителя в Нюарку в своїх первопочинах під назвою „Боян", уже п'ятдесят років станув на правильному становищі та прийняв клич: для Церкви та Народу треба працювати поза межами батьківщини!

Організатори цього хору 50 років тому вирішили, що наша Церква на чужині є символом залишеної України. Вона напевно дасть силу видержати нашим імігрантам перед наступом винародовлення. Глибока віра в Бога підказувала їм, що можуть минутися упродовж довшого часу всі світські організації, а останеться незрушимою остоєю наша рідна Церква! Тому не диво, що в хроніці хору нюаркського записано, як це в першому десятиріччі його існування молоді наші імігранти після цілоденної важкої фабричної праці двічі в тиждень пішки приходили з далеких околиць на проби хору.

Виринає сьогодні питання, чому в 1906 році водночас із заснуванням у Нюарку української католицької парафії зорганізовано теж чоловічий хор „Боян"? Просто тому, що всі оті наші перші поселенці в „новому світі" привезли з собою з рідної землі невтишиму тугу за батьківщиною і велику любов до рідної пісні. І той хор спершу співав молитву в церкві, але вже в скорому часі, переорганізований на мішаний хор, приймав участь в усіх національних і громадських імпрезах у Нюарку та в околиці. Душею і диригентом хору був із того часу аж до 1956 р. дяковчитель Теодозій Каськів, а пізніше аж по сьогоднішній час є Михайло Добош. За весь час існування хору його члени виявили та й далі виявляють жертвенність та ідейність, бо тут часу на громадську працю таки обмаль. Тому тільки правдиві ентузіясти рідної пісні жертвують радо час на проби хору.

Це істина, що українці, — це співуча нація.

Геній нашого народу творив і творить пісні в різних періодах свого життя, щоб виявити Богом дані мистецькі дарування. Не буде перебільшенням, коли скажемо, що без рідної пісні, де б тільки наші люди не жили, була б темрява, темна ніч.

У зв'язку з ювілеєм хору при церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку хочеться відмітити, що його членами були і є старші та молодь. І це відрадне явище, бо, на жаль, наша молодь по різних країнах нашого поселення щораз то менше співає рідних пісень. А молодь не сміє переставати плекати рідну пісню за ніяких умовин! Коли б наша молодь поза межами рідного краю перестала співати рідну пісню в церкві та поза нею, тоді співатиме чужих формою і змістом, і це був би початок нашого кінця в нашій діяспорі! Своя національна пісня, церковна, чи світська, це надхніння душі народу, бо нею славимо Бога і свій нарід. Яка бо міцна пісня, що її скомпонував М. Гайворонський для перших наших поселенців в Америці: „Далека Ти, а близька нам, кохана Україно"! Не можна не бажати, щоб оцю пісню (гимн українців у ЗДА) продовжали співати наші діти та внуки!

Треба висловити признання церковному хорові в Нюарку, що впродовж десятиріч плекав у цій країні рідну українську церковну та світську пісню, сповняючи важливу ролю у збереженні нашої спільноти при своїй Церкві та Народі. Бо в зберіганні української сукупности в країнах нашого поселення українська пісня в Церкві та на концертових імпрезах має першорядну вагу та значення. У своєму ювілейному році хор при церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку під управою Михайла Добоша виступає з концертами в різних сусідніх і дальших містах, призначивши весь дохід на благородну ціль. бо на сплату довгу новозбудованої святині в Нюарку. У найближчому часі хор виступить із концертом у Ню Йорку та у Філядельфії. Хочеться вірити, що громадяни згаданих міст повністю розуміють інтенції хору і своєю масовою участю дадуть моральну підтримку хористам і дириґентові. а водночас і доложать свою скромну лепту на храм Божий.

Вкінці нашим бажанням є, щоб оцей концерт Нюаркського хору в Ню Йорку та у Філядельфії відвідала українська молодь. Хай вона побачить і почує красу та всю велич мистецтва рідної пісні, що її співаємо головно для неї, для молоді! Хай почують і зрозуміють, що значення рідної пісні таке ж саме, як і іншого мистецтва, що пісня, — це симфонічна баталія тонів і що вони також міцні, як боєві твори поетів. Пісня у храмі Божому єднає вірних з Творцем, а на концерті вичувається могутній зов рідного народу! Великий наш музика Микола Лисенко писав до Філярета Колесси, що в „нашій пісні душа Божа сидить". Оту душу Божу пізнав увесь світ культурний, то ж і годиться, щоб її пізнала наша дорога молодь, яка не бачила батьківщини своїх батьків.

Джансон пропонує Айзенгаверові подорож доброї волі до Азії

Бетесда, Мериленд. — Президент Джансон видужує після операцій в задовільному темпі і одночасно працює так, що лікарі з цього не дуже вдоволені. В другому дні після операції Президент прийняв колишнього президента Д. Д. Айзенгавера в шпиталі і відбув із ним довшу розмову, під час якої запропонував йому відбути на весні найближчого року подорож доброї волі до азійських держав. Айзенгавер відвідав Президента по дорозі до Оґести в Джорджії, де він плянує відпочивати та грати в гольфа. Покищо не знати, чи Айзенгавер погодився приняти пропозицію президента Джансона, бо він не склав в цій справі жадної заяви, кажучи тільки, що склав товариську візиту, яка відбулася в приязній атмосфері. Президент Джансон приймає візити, журналістів, дістає звіти від своїх помічників, і в дні 17-го листопада відзначив 32-гі роковини з дня свого одружіння, на якому були присутні всі члени його родини: пані Джансон, його доньки Линда і Лусі зі своїм чоловіком Патриком Дж. Нуджетом. Президент Джансон почав робітний день о год. 8-ій вранці і зараз після того приняв Айзенгавера. Президент обговорював із Айзенгавером світову ситуацію та війну у В'єтнамі. Секретар Білого Дому Білл Моєрс заявив пізніше, що справа подорожі доброї волі Айзенгавера ще не вирішена, бо на конференції в шпиталі обговорювали тільки різні аспекти такої подорожі, яка могла б відбутися аж на весну 1967-го року. В кімнаті президента Джансона знаходяться три телевізійні і два радіові апарати, бо пацієнт цікавиться всім, тільки не може розмов, бо йому важко говорити після операції поліпа на правій голосовій зв'язці. На відзначенні 32-их роковин шлюбу Президента був присутній і віце-президент Гомфрі. Пресовий секретар Моєрс сказав журналістам, що президент Джансон хотів би вислати колишнього президента в подорож до Азії, бо генерал Айзенгавер втішається пошаною і авторитетом в цілому вільному світі, і Президент прислухується до порад колишнього президента. Коли 76-річний Айзенгавер погодиться відбути запропоновану подорож, то він репрезентуватиме цю країну як колишній президент. Не знати, які держави мав би відвідати Айзенгавер, але передбачають, що він був би в багатьох із тих країн, які недавно відвідав президент Джансон.

101-РІЧНА УКРАЇНКА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — цього тижня до Ню Йорку приїхала поїздом 101-річна українка Марія Левчук, яка викликала сенсацію, і її світлина появилася на першій сторінці щоденника "World Journal Tribune". Вона без відома своєї внучки, в якої вона живе в Покипсі, поїздом прибула до Ню Йорку, щоб віднайти своїх давніх приятелів. Але це їй не вдалося, поліція зайнялася нею, і після того вона в товаристві своєї внучки Р. Дрібняк із Покипсі від'їхала додому. Вона прибула до ЗДА 62 роки тому, коли мала 42 роки. В Ню Йорку їй вкрали $20. Марія Левчук українка, народжена в Києві. Вона дала таку раду працівникові соціяльної опіки, якщо хоче довго жити: „Споживайте щоденно по дві ложечки тертого часнику і запивайте чаркою горівки".

З НАШИХ БУДНІВ

В ДУСІ ЙОГО ЗАПОВІТІВ

Недавно дістав листа від доброго приятеля, який зараз на вступі вибачається такими словами: „Вибач, що наклеїв на коверті „польську" марку, видану в Америці з нагоди тисячоліття хрищення Польщі. Нашої, шевченківської поштової марки відай таки ніколи нам не діждатись ..."

В цьому місці хотілося б підтримати на дусі доброго друга і потішити його, що справа з тією поштовою маркою не виглядає так безнадійно, як би нам здавалося. Принаймні на IX-му Конгресі Американських Українців шановні делегати завзято її, що справу, захищали. Немало зусиль і праці для здійснення цього шляхетного задуму приклала попередня Екзекутива УККА, та й теперішня, цілком певно, прикладе, тим більше, що в персональному її складі великих змін не помічається.

Взагалі, треба підкреслити, на цьому Ювілейному Конгресі дуже часто згадували й цитували Тараса Шевченка, що в ювілейному франківському році має свою окрему вимову. Правда, з почуттям меляхолії й тихого смутку приходиться констатувати, що самий Конгрес не завжди проходив у дусі Шевченкових заповітів ... Він, найбільший наш національний Пророк, навіть тоді, коли лічив літа в неволі, молив Господа, щоб послав нам, — тоді ще не народженим, — єдиномислиє і братолюбіє, котрого саме під час нарад та дискусій чи не найбільше нам бракувало.

Проте, як це слушно відмічала „Свобода", на Конгресі були також світлі моменти, наприклад, одноголосне схвалення резолюції, про які, мабуть, вже всі забули. Мене, до речі, до глибини зворушив виступ нюйоркського конгресмена жидівського роду, п. Лінарда Фарбштейна, який дуже теплими словами спом'янув нашого Генія, а наприкінці продеклямував фрагмент з його „Послання", — „Не вмирає душа наша", в перекладі на англійську мову. Цим напевно присоромив декого з шановних делегатів, бо ледве чи кожний з них потрапив би продеклямувати цей вірш мовою „Кобзаря", по-українськи ...

Тому цілком заслужено Президія відзначила п.Фарбштейна „Нагородою Волі", разом з іншими нашими американськими приятелями. Треба сподіватись, що після такого вирізнення вони, ці приятелі, ще більше візьмуть собі до серця справу випуску поштової марки в пошану Шевченкові, і ця марка врешті колись таки появиться, може навіть перед святкуванням 1000-річчя охрищення Руси-України ...

Та поки діждемося цього славного тисячоліття — пошануймо трошки меншу історичну дату: 50-річчя вельми заслуженого хору української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку. Саме в цю неділю, 20-го листопада, хор відзначає 50-літню річницю своєї відданої праці на прославу Богові концертом релігійної музики, що відбудеться в авдиторії школи св. Юрія в Ню Йорку. В концерті візьмуть участь солістка Метрополітальної опери п-ні Ордассі-Баранська і баритон Осип Стецура, диригуватимуть хором О. Микитюк і М. Добош. Сказано бо в св. Писанні: „Хто співає, той хвалить Господа".

Ікср

Комуністи збили у Південному В'єтнамі 5 дальших гелікоптерів ЗДА

Сайгон. — Американське командування офіційно потвердило, що комуністи збили у вівторок 15 листопада 5 американських гелікоптерів — із них три в провінції Тайнінь за 60 миль на північний захід від Сайгону та два в околиці Дананґу за 380 миль на північний схід від Сайгону. В усіх випадках комуністи обстрілювали гелікоптери з землі, стосуючи ту саму тактику: вони чекають в засідці, поки гелікоптер цілком зменшує швидкість і помалу приземлюється і тоді відкривають по ньому вогонь. З утратою тих п'ятьох гелікоптерів втрачено взагалі за всю В'єтнамську війну 223 гелікоптери. В усіх тих випадках у вівторок гелікоптери підвозили підкріплення для завзятих наземних боїв.

САРАФАНИ

„Молодь України" з 22-го жовтня радить українським дівчатам носити московські сарафани:: прямий сарафан, розширений донизу, сарафан з однотонної тканини, з вовняної тканини. Разом з цим часопис подає ряд малюнків дівчат у сарафанах.

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО В ТОКІЮ

Торонто (Пресбюро ЛВУ) По закінченні XII-ої Конференції Антикомуністичної Ліги Азійських Народів (АПАКЛ) у Сеулі, Корея, голова АБН Ярослав Стецько прибув до столиці Японії Токіо. В четвер, 10-го листопада, в год. 12-ій, організація „Спілка Вільної Азії" („Фрі Ейжя Ассосісйшн") влаштувала на його честь прийняття, в якому взяв м. ін. учась видавець і головний редактор журналу „Інтернейшел Афферс Джепен" — Садао Мійоші. Ярослав Стецько виголосив доповідь на тему „Україна і Японія в світовій боротьбі за свободу", в якій з'ясував загальні засади цієї боротьби, дав ретроспективно історичний погляд на взаємини в минулому, перспективу на майбутнє, представив сучасну боротьбу України й інших уярмлених націй та вказав на проєкцію розв'язки світової кризи.

Після доповіді відбулася дуже обширна й вичерпна дискусія, в якій впродовж двох годин приймали участь видатні політики і антикомуністичні діячі Японії, виявляючи перфектне знання проблем російської імперії і зокрема історії України та її боротьби. Були приявні представники преси. Доповідь Яр. Стецька має появитися в журналі „Інтернешенел Афферс Джепен". У дискусії виступала теж кількакратно мгр Слава Стецько. Конференцією керував голова японської делеґації на XII-ту Конференцію АПАКЛ в Кореї, наш великий приятель проф. д-р Ятсу Кітаока. Доповідь Яр. Стецька зробила велике враження на приявних, як це зазначив проф. Кітаока, який перекладав текст доповіді з аглійської мови на японську.

По доповіді відбулося прийняття на честь голови АБН в „Індустрі Клаб оф Джепен", де господарем був д-р Т. Ватанабе, голова „Фрі Ейжя Ассошісйшн". Були приявні видатні японські антикомуністичі діячі. Розмови і дискусія на теми порушені в доповіді між українськими і японськими партнерами тривали до години 20-ої. Цих дев'ять годин чергової зустрічі з японськими діячами ще раз підтвердили українсько - японську приязнь та незвичайно прихильну поставу японців до проблем визволення України і всіх поневолених народів. Японська делеґація на XII-ій Конференції АПАКЛ у Сеулі щиро й мужньо підтримувала всі реезолюції АБН. У вдячній пам'яті українців і інших уярмлених народів залишиться день 10 листопада 1966 р., в якому наші японські друзі і співборці ще раз виявиля активну підтримку ідей АБН. Україна не стоїть сама!